

PhDr. Fr. Bednář: Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777—1781. — Praha, Čes. spol. nauk, 1931, ss. 642 in 8. — Dílo Bednářovo skládá se ze dvou částí: z podrobného vlastního zpracování předešlého k tolerančnímu patentu na Moravě a pak z vydání pramenů. Povinnost referentova je velmi nesnadná, chce-li spravedlivě zvážit zásluhy, protože obě tyto části jsou velmi pečlivě pracovány a metodicky s akribií předních historických studií. Také oceniti význam díla je těžko, když vlastně máme opět velmi málo prací k církevním dějinám doby nové u nás, ale tuším, že hodnota Bednářovy práce vynikne nejlépe ze stručného nástinu obsahu: Po nástinu vývoje náboženských poměrů na Moravě od Bílé hory až do Marie Terezie B. sleduje hnutí evangelíků ve třech velikých oddílech místně oddělených, a to na Valašsku, na jižní Moravě a na Českomoravské vysočině. Hned v 1. oddíle se setkáváme s momenty dramatickými, když jesuitští kazatelé předstírali toleranční patent již v dubnu 1777, aby vylákali evangelíky z jejich úkrytů a pak mohli je spíše obrátiti na svou víru. Ale tento vpravdě jezovitský trik se obrátil proti vlastním osovatelům, neboť hnutí za svobodu náboženskou rostlo přímo lavinovitě, takže se pokusilo i vystoupiti na kongresu těšínském. Pro stanovisko vlády vznikl konflikt mezi císařovnou a Josefem II. Právnicky nejzajímavější je instituce soudu »iudicium delegatum mixtum«, který existoval 1777—1789 a jehož úkolem vedle stíhání evangelíků byla i správa pro rekatolisaci. Evangelíci z jižní Moravy měli snažší posici oporou o evangelíky uherské, ale projevíli stejnou neústupnost jako valaští a českomoravští, kde vlastně udála se poslední etapa boje o toleranční patent. Edice pramenů doplňuje vývody autorovy, ale sama o sobě má význam jako dokumenty pro toleranční patent, jehož jubileum bylo zaznamenáno touto knihou nejlépe ze všech publikací, které byly loňského roku vydány. Ča.

K. Kochannyj-Goralčuk: Podkarpatská Rus v minulosti a přítomnosti. — Praha, 1931. Stát. nakladatelství. ss. 160 in 16. (Knihy pro každého, 38.) Kč 7.50. — Podkarpatská Rus je stále pro většinu československých občanů terra ignota a proto je vítána práce, která věcně s ní nás seznamuje. Tato knížka je vskutku velmi dovedným průvodcem, zpracovaným na množství literatury. Vlastně její autor postupuje od minulosti do přítomnosti, jak to nadešal již v podtitulu, čímž získává historický podklad pro dobu nejnovější. Zhuštěně, ale zcela výstižně podává se tu historie P. Rusi a protože nemáme vlastně kromě historického nástinu Kadlcova (z r. 1920) dějiny její zpracovány, je nám to tím vítanější. Rozvržení látky je provedeno na jednotlivé kapitoly, což je zvláště výhodné pro dobu novější. Tak je tu podán statistický i hospodářský přehled P. Rusi, podobně jako je stručně vylíčena i politická základna. Tím knížka se stává pro nás důležitou a je možno říci, že po Mendlově hospodářském vývoji Evropy pořadatelsví »Knih pro každého« dobře volilo. Ča.

Dr. Alfons Schmitt: Die weltwirtschaftskrise. Wirtschaftsprobleme der Gegenwart. Sešit 15. Junker und Dünhaupt Verlag (Bedin 1931). 70 stran; cena Kč 30.—. — Celé dílo rozpadá se na tři kapitoly: 1. došavadní průběh krise, za 2. domnělé a skutečné činy krise, za 3. léčení krise. První kapitola je nejlepší částí této práce. Opírá se o statistická data hlavně archivu berlinského ústavu pro zkoumání konjunktury, sleduje autor jednak všeobecně, jednak v jednotlivých státech hospodářské poměry: klesající diskontní sazby, paniku na bursách, klesající křivku mezinárodního obchodu, pokles cen surovin agrárních produktů, jakož i vzrůstající nezaměstnanost. Tyto příznaky nenastávají stejnou dobu ve všech státech. Nejprve jsou postiženy státy agrární a produkující hlavně suroviny. Podrobně zabývá se pak autor poměry v Německu, v Anglii, ve Spojených státech severo-amerických a ve Francii, ve dru-

hé kapitole pokouší se autor rozlišiti příčiny na domnělé — racionalisace, nepoměr mezi vývojem výroby a konsumu, přírůstek výdělečně činných a zprůmyslnění kolonií — a skutečné. Tyto opět dělí se na konjunkturální a strukturální — zemědělská nadprodukce, částečná nadvýroba v některých důležitých odvětvích — peněžní faktor a poruchy politické a hospodářsko-politická opatření. Třetí kapitola obsahuje návod na léčení krise.

Jak jsem již svrchu řekl, jest nejsilnější částí knihy kapitola první, kde autor na neobyčejně důkladně sebraných statistických datech hospodářského života sleduje dnešní nemoc hospodářského života od prvních nevolností až do skutečné krise. Slabší jest část druhá a důsledkem toho i část třetí. To z toho důvodu, že autor sleduje jen povrchní nerovnosti a nejde na skutečné jádro věci. Tak mluví-li o konjunkturálních příčinách krise, líčí je jako »Missverhältnis zwischen Anlagentätigkeit und Bereitstellung von anlagefähigen Kapital«, místo co by došel závěru, že tu jde o typickou relativní nadprodukci, související se strukturou individualistického systému. Rovněž podceňování vadné racionalisace jest chybou této práce, která se vyznačuje i jinak snahou zahaliti jednoduché příčiny ve složité peněžní a finálně technické problémy.

Karel Witz.

Gesellschaft, Staat und Recht. Untersuchungen zur reinen Rechtslehre. Festschrift Hans Kelsen zum 50. Geburtstage gewidmet. Herausgeben von Alfred Verdross. Verlag von Julius Springer, Wien 1931. Stran 441. — 11. října 1931 se dožil známý slavný zakladatel t. zv. ryzí nauky právní (Reine Rechtslehre), která jest u nás známa více pod jménem normativní teorie, Hans Kelsen, padesáti let. Na počest jubilantovu byl vydán přívrženci normativní teorie — za redakce A. Verdrossa — oslavný sborník, obsahující práce nejvýznačnějších zástupců tohoto směru. Charakter normativní teorie, totiž její filosofická fundace a vědomé, přísné oddělování noetiky právní, sociologie a vlastní jurisprudence zřadí se také ve vnějším rozdělení Kelsenova sborníku: jest rozdělen na dva díly: filosoficko-sociologický a juristický. Sborník jest ukončen chronologickým seznamem všech Kelsenových spisů, pořázený R. A. Métailem (Ženeva). V něm uvedeny jsou nejen samostatné spisy Kelsenovy (jichž napsal tento vynikající spisovatel 23), nýbrž i veškeré jeho články, ba i recenze.

Do filosoficko-sociologického oddílu přispěli tito autoři: Josef Dobretberger, univ. profesor ve Štyrském Hradci článkem »Erkenntnistheorie und Naturrecht«, v němž nalezne čtenář přehled názorů jednotlivých důležitých autorů na problém přirozeného práva a stanovisko normativní teorie k problému. Felix Kaufmann, docent university ve Vídni, prací »Juristischer und sociologischer Rechtsbegriff«, jejímž vlastním úkolem jest vysvětliti, v čem tkví ryzost normativní (»ryzí«) nauky právní. Uvedený článek jest jedním z nejzajímavějších příspěvků ve Sborníku. Julius Kraft, docent university ve Frankfurtě uveřejňuje článek: »Reine und angewandte Sociologie«. V něm pojednává se o pojmu sociálních zjevů, o sociální zákonitosti, poměru sociologie k jurisprudence o přírodovědecké sociologii a j. Jak plyne z nadpisu článku, autor rozlišuje »ryzí« a »použitou« sociologii, při čemž ryzí sociologií rozumí »Theorie von sozialen Erscheinungen, eine Theorie der sozialen Gesetzmässigkeiten«, použitou sociologii pak »Theorie der sozialen Organisation«. Se závěry článku nelze dobře souhlasiti. Julius Moor, univ. prof. v Budapešti přispěl do Sborníku obsáhlou prací »Reine Rechtslehre, Naturrecht und Rechtspositivismus. Japonský přívrženec normativní teorie Tomoo Otake, prof. university v Keijó, článkem »Künftige Aufgaben der Reinen Rechtslehre«. Po filosofické stránce nejzajímavější jest článek Ericha Voegelina, univ. docenta z Vídne »Das